

**ประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา
ตามเกณฑ์ของรางวัลคุณภาพแห่งชาติมัลคอล์ม บอลดริจ**

**The Effectiveness of College Administration, The Vocational Education
Commission, Under the Malcolm Baldrige National Quality Award**

◆ **ครองศักดิ์ แย้มประยูร**

นิสิตปริญญาเอก สาขาอาชีวศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

Kongsak Yamprayoon

Ph.D. Student, Vocational Education Program, Faculty of Education

Kasetsart University, E-mail: K.yamprayoon@hotmail.com

◆ **สุวรรณา นาควิบูลย์วงศ์**

รองศาสตราจารย์ ภาควิชาอาชีวศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

Suwanna Narkwiboonwong

Associate Professor Dr., Department of Vocational Education, Faculty of Education

Kasetsart University, E-mail: fedusnnw@ku.ac.th

◆ **พัชรา วาณิชวสิน**

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ภาควิชาอาชีวศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

Patchara Vanichvasin

Assistant Professor Dr., Department of Vocational Education, Faculty of Education

Kasetsart University, E-mail: feduprv@ku.ac.th

Abstract

The purposes of this research were to 1) study the effectiveness of college administration, the vocational education commission under the Malcolm Baldrige National Quality Award (MBNQA) 2) study the factor affecting the effectiveness of college administration, the vocational education commission under the Malcolm Baldrige National Quality Award (MBNQA). The 546 vocational administrators comprised of the directors, deputy directors and the division chiefs from 207 colleges under the vocational education commission office were selected through the proportional stratified random sampling technique. The research instruments were consisted of questionnaire. Statistics used for data analysis were descriptive statistics, Pearson's product moment coefficient and hierarchical multiple regression analysis.

The research results indicated that the effectiveness of college administration, the vocational education commission were high (4.14). Leadership was ranked the highest (4.24), followed by strategic planning, operation focus, workforce focus, results, customer focus and measurement analysis and improvement of organizational performance respectively. The factors affecting the effectiveness of college administration, the vocational education commission were high in 4 factors: organization, environment, employee and managerial policies and practice with the statistical significant at 0.01 level, and they could predicted the effectiveness of college administration at 87.2 percent. The factor of managerial policies and practice could explain the variance of the most effectiveness of college administration, and followed by factors of employee, environment and organization respectively.

Keywords: Effectiveness, College Administration, Vocational Education,
The Malcolm Baldrige National Quality Award

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ตามเกณฑ์ของ The Malcolm Baldrige National Quality Award 2) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ตามเกณฑ์ของ The Malcolm Baldrige National Quality Award ผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วย ผู้อำนวยการสถานศึกษา รองผู้อำนวยการสถานศึกษา และครูหัวหน้าแผนก จำนวน 546 คน จาก 207 วิทยาลัย โดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิอย่างมีสัดส่วน (Proportional Stratified Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ สถิติบรรยาย การหาค่าสหสัมพันธ์ของเพียร์สัน และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบเชิงชั้น (Hierarchical Multiple Regression Analysis)

ผลการวิจัย พบว่า ประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา อยู่ในระดับมาก (4.14) โดยด้านภาวะผู้นำมีประสิทธิผลในระดับสูงสุด (4.24) รองลงมาคือ การวางแผนเชิงกลยุทธ์ การมุ่งเน้นกระบวนการ การบริหารงาน การมุ่งเน้นทรัพยากรบุคคล ผลการจัดการศึกษา การมุ่งเน้นผู้เรียนและผู้มีส่วนได้เสีย และการวัดการวิเคราะห์และการจัดการความรู้ ตามลำดับ ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา โดยรวมทั้ง 4 ปัจจัย ประกอบด้วย ปัจจัยองค์การ ปัจจัยสภาพแวดล้อม ปัจจัยส่วนบุคคล และปัจจัยนโยบายการบริหาร และการปฏิบัติ มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และสามารถทำนายประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษา ได้ร้อยละ 87.2 โดยปัจจัยนโยบายการบริหารและการปฏิบัติสามารถอธิบายความแปรปรวนประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษามากที่สุด รองลงมาได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยสภาพแวดล้อม และปัจจัยองค์การ ตามลำดับ

คำสำคัญ : ประสิทธิภาพ การบริหารสถานศึกษา อาชีวศึกษา มาตรฐานคุณภาพแห่งชาติมัลคอล์ม บอลดริจ

บทนำ

การจัดการอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพเป็นการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และแผนการศึกษาแห่งชาติ เพื่อผลิตและพัฒนากำลังคนในด้านวิชาชีพพระดับฝีมือ ระดับเทคนิคและเทคโนโลยี รวมทั้งยกระดับการศึกษาวิชาชีพให้สูงขึ้นเพื่อให้ตรงกับความต้องการของตลาดแรงงาน โดยนำความรู้ในทางทฤษฎีอันเป็นสากลและภูมิปัญญาไทยมาพัฒนาผู้รับการศึกษาให้มีความรู้ ความสามารถในการปฏิบัติและมีสมรรถนะจนสามารถนำไปประกอบอาชีพในลักษณะผู้ปฏิบัติหรือประกอบอาชีพโดยอิสระได้ (Vocational Education Commission, 2008) การบริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ถือว่ามีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งในการพัฒนาการศึกษาทางด้านอาชีวศึกษา คุณภาพการบริหารสถานศึกษาจะนำมาซึ่งการผลิตกำลังคนที่มีคุณภาพในสายอาชีพ นำไปสู่การพัฒนาประเทศที่มั่นคงในยุคแห่งการแข่งขันหลังการเข้าร่วมเป็นกลุ่มเศรษฐกิจอาเซียน ภายใต้รูปแบบการเปลี่ยนแปลงตามกระแสแห่งความเป็นโลกาภิวัตน์ ซึ่งมีการปรับเปลี่ยนการแข่งขันเพื่อสร้างข้อได้เปรียบและความมุ่งมั่นของสังคมที่ดำเนินไปอย่างรวดเร็ว รุนแรงและมีความหลากหลาย (Education Commission, 2012)

จากผลการรายงานกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน พบว่า ประเทศไทยประสบปัญหาการขาดแคลนบุคลากรสาขาอาชีวศึกษาเป็นอย่างมาก ดังจะเห็นได้จากสัดส่วนของผู้จบการศึกษาระดับอาชีวศึกษาและอุดมศึกษา โดยทั่วไปในประเทศอุตสาหกรรมที่พัฒนาแล้ว คือ 70 : 30 แต่ในประเทศไทยกลับเป็น 40 : 60 ซึ่งเป็นสัดส่วนที่ตรงกันข้ามกับประเทศที่พัฒนาแล้ว (Vocational Education Commission, 2015) ในสภาพปัจจุบันการจัดการอาชีวศึกษายังมีปัญหาอยู่ในหลายด้านที่มีความจำเป็นต้องมีการแก้ไขอย่างเร่งด่วน ซึ่ง Vocational Education Commission (2014) กล่าวไว้ดังนี้ ด้านระบบบริหารและการจัดการ คือ การรวมศูนย์อำนาจไว้ในส่วนกลางขาดเอกภาพและความต่อเนื่องในนโยบาย ด้านหลักสูตร กระบวนการเรียนการสอนและการวัดประเมินผลยังไม่มีประสิทธิภาพดีพอ ด้านคุณภาพของการจัดการศึกษายังมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนค่อนข้างต่ำ ไม่สามารถสนองความต้องการของผู้เรียนที่หลากหลาย การเรียนการสอนเน้นครูเป็นศูนย์กลาง ด้านครูและบุคลากรยังขาดความรู้ความสามารถ ทักษะในการจัดการเรียนการสอน ขาดจิตสำนึกและจิตวิญญาณของความเป็นครู ในระดับนโยบายและระดับปฏิบัติการขาดการฝึกอบรมเพิ่มเติม ในบางสาขาวิชาขาดแคลนครูและมีชั่วโมงสอนมากเกินไป ขาดทักษะในการใช้สื่อให้เกิดประโยชน์ ประกอบกับครูจำนวนมากไม่มีวิชาชีพครู ไม่มีความพยายามติดตามความเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีและขาดความรับผิดชอบ ผู้บริหารมีความเข้าใจปรัชญาในการจัดการอาชีวศึกษาแตกต่างกัน ทำให้มีแนวความคิด ในการบริหารงานแตกต่างกัน ขาดหลักการบริหารอย่างเป็นระบบ ไม่มีการประสานงานที่ก่อให้เกิดความร่วมมือกับสถานประกอบการ นักศึกษาขาดความสนใจในด้านการเรียน ขาดประสบการณ์ทางวิชาชีพ ขาดระเบียบวินัยในการทำงาน ขาดการแนะแนวการศึกษาและอาชีพ คุณภาพไม่ได้ตามความต้องการของงาน

การบริหารคุณภาพ (Quality Management) ได้รับการยอมรับว่าเป็นแนวทางในการสร้างความสำเร็จในการบริหารจัดการองค์กรและการเพิ่มผลิตภาพได้อย่างเป็นรูปธรรม ประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกจึงยึดหลักการมาปรับใช้ให้ครอบคลุมกับองค์กรทุกประเภท และมีการกำหนดเกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติขึ้นเพื่อส่งเสริมให้เกิดการบริหารจัดการที่ดีสร้างความสำเร็จและเป็นแนวทางในการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศต่าง ๆ ที่สำคัญ ได้แก่ รางวัลคุณภาพ Malcolm Baldrige National Quality Award (MBNQA) (Baldrige National Quality Program, 2013) ซึ่งเป็นต้นแบบรางวัลคุณภาพแห่งชาติที่ประเทศต่าง ๆ หลายประเทศทั่วโลกนำไปประยุกต์ เช่น ประเทศญี่ปุ่น ออสเตรเลีย สิงคโปร์ และฟิลิปปินส์ เป็นต้น

จากสภาพและปัญหาที่กล่าวมาจึงเป็นเหตุผลที่จะทำการศึกษาเพื่อค้นหาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารสถานศึกษาตามเกณฑ์ของ The Malcolm Baldrige National Quality Award เพื่อทราบว่าประสิทธิภาพการบริหารสถานศึกษาตามเกณฑ์ของ The Malcolm Baldrige National Quality Award อยู่ในระดับใด และปัจจัยใดบ้างที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารของสถานศึกษาตามเกณฑ์ของ The Malcolm Baldrige National Quality Award ซึ่งสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะได้นำไปเป็นแนวทางในการเพิ่มประสิทธิภาพและคุณภาพของสถานศึกษา ซึ่งจะเป็นการสร้างความมั่นคงให้เกิดขึ้นเพื่อให้สถานศึกษาต่าง ๆ ได้ตระหนักรู้และเล็งเห็นความสำคัญในการพัฒนาที่เป็นวิกฤตที่มีผลต่อความอยู่รอดและความเจริญเติบโตที่จะได้มีการนำไปใช้และเกิดผลปฏิบัติจริง อันเป็นแนวทางปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practices) และเป็นแบบอย่าง (Model) ให้สถานศึกษาต่าง ๆ ได้นำไปประยุกต์ใช้ อันจะนำประโยชน์สูงสุดมาสู่ประเทศไทยต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. ศึกษาประสิทธิภาพการบริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ตามเกณฑ์ของ The Malcolm Baldrige National Quality Award
2. ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ตามเกณฑ์ของ The Malcolm Baldrige National Quality Award

ขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตเชิงประชากร ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ สถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ปีการศึกษา 2560 จำนวนสถานศึกษาทั้งสิ้น 428 แห่ง และสุ่มตัวอย่างมาศึกษาด้วยวิธีสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิอย่างมีสัดส่วน (Proportional Stratified Random Sampling) จำนวน 207 แห่งผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วย ผู้อำนวยการสถานศึกษา 1 คน รองผู้อำนวยการสถานศึกษา 1 คน และครูหัวหน้าแผนกสถานศึกษาละ 1 คน รวมกลุ่มตัวอย่าง 621 คน

ขอบเขตด้านเนื้อหา ผู้วิจัยได้ศึกษาขอบเขตด้านเนื้อหา ดังนี้

1. ตัวแปรอิสระ แบ่งออกเป็น 4 ตัวแปรปัจจัย ประกอบด้วย
 - 1.1 ตัวแปรปัจจัยองค์กร ประกอบด้วย โครงสร้างองค์กร และเทคโนโลยี

1.2 ตัวแปรปัจจัยสภาพแวดล้อม ประกอบด้วย สภาพแวดล้อมภายนอก และสภาพแวดล้อมภายใน

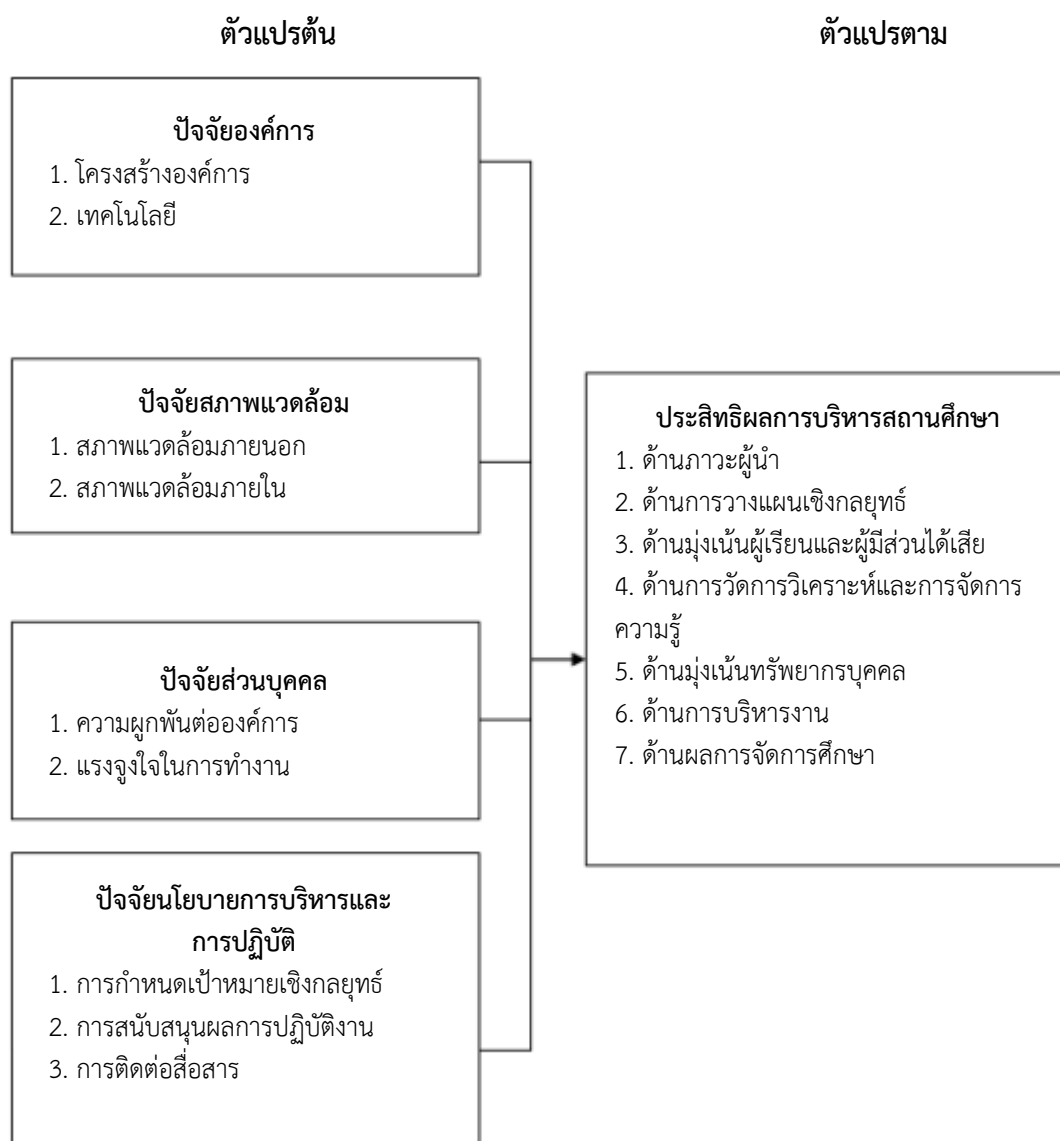
1.3 ตัวแปรปัจจัยส่วนบุคคล ประกอบด้วย ความผูกพันต่อองค์กร และแรงจูงใจในการทำงาน

1.4 ตัวแปรปัจจัยนโยบายการบริหารและการปฏิบัติ ประกอบด้วย การกำหนดเป้าหมายเชิงกลยุทธ์ การสนับสนุนผลการปฏิบัติงาน การติดต่อสื่อสาร และการบริหารการเปลี่ยนแปลง

2. ตัวแปรตาม คือ ประสิทธิภาพการบริหารของสถานศึกษาตามเกณฑ์ของ The Malcolm Baldrige National Quality Award แบ่งออกเป็น 7 ด้าน ประกอบด้วย ด้านภาวะผู้นำ ด้านการวางแผนเชิงกลยุทธ์ ด้านมุ่งเน้นผู้เรียน ด้านการวัดการวิเคราะห์และการจัดการความรู้ ด้านการมุ่งเน้นทรัพยากรบุคคล ด้านการมุ่งเน้นกระบวนการบริหารงาน และด้านผลการจัดการศึกษา

กรอบแนวคิดการวิจัย

การดำเนินการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำแนวคิดการยกระดับมาตรฐานและคุณภาพการบริหารจัดการ โดยดำเนินการตามแนวทางรางวัลคุณภาพแห่งชาติของประเทศสหรัฐอเมริกา The Malcolm Baldrige National Quality Award (MBNQA) (Baldrige National Quality Program, 2004) ที่มุ่งให้ทุกองค์กรทุกระดับหันมาใส่ใจในการพัฒนาคุณภาพขององค์กรตลอดจนมุ่งสู่ความเป็นองค์กรที่เป็นเลิศ และปัจจัยที่มีส่วนสำคัญต่อการบริหารจัดการ เพื่อเพิ่มและพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารสถานศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาโดยสังเคราะห์จากแนวคิดของ Steer (1977) ที่ครอบคลุมมิติสำคัญ 3 มิติ ได้แก่ การบรรลุเป้าหมายที่เป็นไปได้ การพิจารณาองค์การเชิงระบบเน้นความสำคัญของปฏิสัมพันธ์ระหว่างองค์การกับสิ่งแวดล้อม และการพิจารณาพฤติกรรมของบุคคลในบริบทขององค์การเน้นบทบาทของพฤติกรรมของบุคคลในองค์การที่มีต่อความสำเร็จขององค์การในระยะยาว ที่ประกอบด้วย 1) ปัจจัยองค์การ 2) ปัจจัยสภาพแวดล้อม 3) ปัจจัยส่วนบุคคล 4) ปัจจัยนโยบายการบริหารและการปฏิบัติ เพื่อวัดประสิทธิผลขององค์การจากการบริหารงานทั้ง 7 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านภาวะผู้นำ 2) ด้านการวางแผนเชิงกลยุทธ์ 3) ด้านมุ่งเน้นผู้เรียนและผู้มีส่วนได้เสีย 4) ด้านการวัดการวิเคราะห์และการจัดการความรู้ 5) ด้านมุ่งเน้นทรัพยากรบุคคล 6) ด้านการบริหารงาน และ 7) ด้านผลการจัดการศึกษา ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

การทบทวนวรรณกรรม

การบริหารคุณภาพ (Quality Management) ได้รับการยอมรับว่าเป็นแนวทางในการสร้างความสำเร็จในการบริหารจัดการองค์การและการเพิ่มผลิตภาพได้อย่างเป็นรูปธรรม ประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกจึงยึดหลักการมาปรับใช้ให้ครอบคลุมกับองค์การทุกประเภท และมีการกำหนดเกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติขึ้นเพื่อส่งเสริมให้เกิดการบริหารจัดการที่ดีสร้างความสำเร็จและเป็นแนวทางในการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศต่าง ๆ ที่สำคัญ ได้แก่ รางวัลคุณภาพ Malcolm Baldrige National Quality Award (MBNQA) (Baldrige National Quality Program, 2013) สำหรับรายละเอียดของเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพด้านผลลัพธ์การดำเนินงาน มีดังต่อไปนี้ 1) เกณฑ์มาตรฐานคุณภาพด้านภาวะผู้นำ มาตรฐานด้านนี้กำหนดไว้สำหรับตรวจสอบ วิสัยทัศน์ และการดำเนินงานของผู้บริหารระดับสูงของสถาบันการศึกษาหรือหน่วยงาน โดยพิจารณาถึงการให้คุณค่าในการกำหนดทิศทางการทำงานของผู้นำ 2) เกณฑ์มาตรฐานคุณภาพด้านการ

วางแผนยุทธศาสตร์การพัฒนามาตรฐานด้านนี้ เน้นถึงการวางแผนเชิงกลยุทธ์ เพื่อให้หน่วยงานมีการวางแผน โดยยึดเป้าหมายและผลลัพธ์ของงานและมีการวางแผนเพื่อหาทางแก้ไขจุดอ่อนและเสริมสร้างจุดแข็งของ หน่วยงาน โดยให้มีตัวชี้วัดที่สามารถเปรียบเทียบได้กับมาตรฐานของหน่วยงานอื่นที่มีผลสำเร็จอย่างดีแล้ว

3) เกณฑ์มาตรฐานคุณภาพด้านการมุ่งเน้นผู้เรียนและผู้มีส่วนได้เสีย มาตรฐานด้านนี้เป็นการประเมินการ กำหนดคุณค่าและเป้าหมายของหน่วยงาน ในการให้ความสำคัญกับประชาชนผู้รับบริการและหน่วยงานอื่น

4) เกณฑ์มาตรฐานคุณภาพด้านการวัด การวิเคราะห์ และการจัดการความรู้ ความสำคัญของหมวดนี้เกี่ยวข้อง กับการตรวจสอบและประเมินวิธีการเก็บรวบรวม ข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลและวิธีการปรับปรุงข้อมูลเพื่อ ปฏิบัติงาน รวมถึงข้อมูลสารสนเทศและข้อมูลผลการดำเนินงานของหน่วยงานทุกระดับ

5) เกณฑ์มาตรฐาน คุณภาพ ด้านการเน้นทรัพยากรบุคคล มาตรฐานด้านนี้ใช้สำหรับประเมินระบบการบริหารงานที่สร้าง บรรยากาศสถาบันการศึกษาที่เอื้อและจูงใจให้บุคลากรปฏิบัติงาน และเอื้อต่อการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพ การปฏิบัติงานของบุคลากรเพื่อไปสู่เป้าหมายการสร้างความสำเร็จก้าวหน้าให้กับหน่วยงานและสังคม

6) เกณฑ์มาตรฐานคุณภาพด้านการมุ่งเน้นกระบวนการบริหารงาน และ 7) เกณฑ์มาตรฐานคุณภาพด้านผลการ จัดการศึกษา เกณฑ์ด้านนี้มีความสำคัญต่อการประเมินผลลัพธ์ของการบริหารจัดการของหน่วยงานทุกด้าน ในการตรวจประเมินจะต้องนำผลเปรียบเทียบกับมาตรฐานความสำเร็จของหน่วยงานอื่นให้เห็นชัดเจน

แนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพองค์กร Steers (1977) เสนอแบบจำลอง เพื่อประเมินหา ความมีประสิทธิภาพขององค์กร ซึ่งเป็นแนวทางที่เป็นประโยชน์ในการวิเคราะห์องค์การได้หลายประเภท โดย เน้นกระบวนการสำคัญที่สัมพันธ์กับประสิทธิภาพองค์กร ธรรมชาติการเปลี่ยนแปลงขององค์กรและของ สภาพแวดล้อม รวมทั้งบทบาทสำคัญของการบริหารที่จะต้องสร้างความเข้าใจและตระหนักถึงความสัมพันธ์ ระหว่างองค์ประกอบต่าง ๆ ขององค์การที่นำไปสู่การยกระดับความสำเร็จขององค์การ ซึ่งจำแนกออกตาม ลักษณะได้ 4 ประเภท ได้แก่ 1) ปัจจัยองค์การ ประกอบด้วย โครงสร้างขององค์การและเทคโนโลยีซึ่ง โครงสร้างขององค์การ หมายถึง ความสัมพันธ์ของทรัพยากรด้านมนุษย์ที่กำหนดไว้ในองค์การ โดยสายงาน การบังคับบัญชาตามบทบาทหน้าที่ไปจนถึงขนาดขององค์การและขนาดของหน่วยงาน โครงสร้างจะมี องค์ประกอบในเรื่องต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ การกระจายอำนาจ ความชำนาญเฉพาะทาง ความเป็นทางการ ช่วงการ บังคับบัญชา ขนาดขององค์การ และขนาดของหน่วยงานสำหรับ เทคโนโลยีประกอบด้วย วัสดุ อุปกรณ์ และ ความรู้ 2) ปัจจัยสภาพแวดล้อม ประกอบด้วย สภาพแวดล้อมภายนอก ซึ่งมีความสลับซับซ้อน ความมั่นคง และความไม่แน่นอนของสถานการณ์ด้านสังคม เศรษฐกิจและการเมือง และสภาพแวดล้อมภายใน ประกอบด้วย บรรยากาศและวัฒนธรรมองค์กร 3) ปัจจัยบุคคลในองค์การ ประกอบด้วย ความผูกพันกับ องค์การ และผลการปฏิบัติงาน ความผูกพันกับองค์การ เป็นความสามารถดึงดูดคนใหม่เข้ามา สามารถรักษา บุคลากรไว้และทำให้เกิดความผูกพัน ส่วนผลการปฏิบัติงาน เป็นแรงจูงใจ เป้าหมายและความต้องการ ความสามารถต่าง ๆ และบทบาทที่ชัดเจน จะเห็นได้ว่า พฤติกรรมของบุคคลในองค์การมีผลกระทบหรือ อิทธิพลต่อการปฏิบัติงาน อันจะนำไปสู่ความสำเร็จ หรือความล้มเหลวขององค์การ 4) ปัจจัยนโยบายการ บริหารและการปฏิบัติ ประกอบด้วย การกำหนดเป้าหมายทางกลยุทธ์ การจัดหาและการใช้ทรัพยากร การ

สร้างสภาพแวดล้อมสำหรับการปฏิบัติงาน กระบวนการติดต่อสื่อสารผู้นำและการตัดสินใจและการปรับตัวขององค์การการคิดค้นสิ่งใหม่ๆ

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาเรื่อง “ประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาตามเกณฑ์ของ The Malcolm Baldrige National Quality Award (MBNQA)” เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย (Descriptive Research) ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เพื่อที่จะได้ข้อมูลที่เป็นจริงในสภาวะสิ่งแวดล้อมที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน สำหรับขั้นตอนการวิจัย นั้น แบ่งเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาเอกสารโดยการสังเคราะห์องค์ความรู้เพื่อกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยดังต่อไปนี้ แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการอาชีวศึกษา หลักการบริหารอาชีวศึกษา แนวคิดเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา แนวคิดเกี่ยวกับการประเมินประสิทธิผลองค์กร แนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิผลองค์กร แนวคิดเกี่ยวกับเกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติกับการศึกษา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ระยะที่ 2 การวิจัยเชิงปริมาณ ประชากรที่ใช้ในการศึกษาประกอบด้วย สถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ปีการศึกษา 2560 รวมจำนวนสถานศึกษาทั้งสิ้น 428 แห่ง และกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง (Sample Size) ด้วยวิธีคำนวณตามสูตรของ Taro Yamane ที่ค่าความคลาดเคลื่อน 0.05 ได้กลุ่มตัวอย่าง 207 แห่ง โดยวิธีสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิอย่างมีสัดส่วนผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วย ผู้อำนวยการสถานศึกษา 1 คน รองผู้อำนวยการสถานศึกษา 1 คน และครูหัวหน้าแผนก สถานศึกษาละ 1 คน รวมทั้งสิ้น 621 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบด้วย แบบสอบถามปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษา และแบบวัดประสิทธิผลการบริหารของสถานศึกษา ลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ โดยให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ตรวจสอบคุณภาพด้านความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) เพื่อหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับคุณลักษณะตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่ต้องการวัด การทดสอบหาความเชื่อมั่น (Reliability) ผู้วิจัยทำการวัดความเชื่อมั่นหรือความสอดคล้องภายในด้วยสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) ด้วยการนำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาวิจัย ซึ่งพบว่าค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของแบบสอบถามมีค่าเท่ากับ 0.90 ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้รับแบบสอบถาม (Questionnaire) กลับมา จำนวน 546 คน คิดเป็นร้อยละ 88 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การหาค่าสหสัมพันธ์ของเพียร์สัน และวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบเชิงชั้น (Hierarchical Multiple Regression Analysis)

สรุปผลการวิจัย

1. ประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาตามเกณฑ์ของ The Malcolm Baldrige National Quality Award

ผลการศึกษาพบว่า ประสิทธิภาพการบริหารสถานศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ตามเกณฑ์ของ The Malcolm Baldrige National Quality Award โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($X=4.14$, $S.D.=0.58$) หากพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงตามลำดับได้ดังนี้ คือ ด้านภาวะผู้นำ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($X=4.24$, $S.D.=0.63$) รองลงมาคือ การวางแผนเชิงกลยุทธ์ การมุ่งเน้นกระบวนการบริหารงาน การมุ่งเน้นทรัพยากรบุคคล ผลการจัดการศึกษา การมุ่งเน้นผู้เรียนและผู้มีส่วนได้เสีย และการวัดการวิเคราะห์และการจัดการความรู้ ตามลำดับ โดยสามารถแยกพิจารณาเป็นรายด้านดังนี้ 1) ด้านภาวะผู้นำ อยู่ในระดับมากที่สุด โดยที่ผู้บริหารมีการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจและเป้าหมายจากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาเป็นลายลักษณ์อักษร มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 2) ด้านการวางแผนเชิงกลยุทธ์ อยู่ในระดับมากที่สุด โดยสถานศึกษามีการจัดทำแผนกลยุทธ์และแผนปฏิบัติการเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3) ด้านการมุ่งเน้นผู้เรียนและผู้มีส่วนได้เสีย อยู่ในระดับมาก โดยสถานศึกษามีหลักสูตร/กระบวนการบริหารหลักสูตรการจัดการเรียนการสอน กิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะตามที่กำหนด มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 4) ด้านการวัด การวิเคราะห์ และการจัดการความรู้ อยู่ในระดับมาก โดยสถานศึกษามีการสนับสนุนบรรยากาศการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ให้เกิดองค์ความรู้และนวัตกรรมทางการศึกษาของอาชีวศึกษามีค่าเฉลี่ยสูงสุด 5) ด้านการมุ่งเน้นทรัพยากรบุคคล อยู่ในระดับมาก โดยสถานศึกษามีการกำหนดภาระหน้าที่ของครูและบุคลากรทางการศึกษาอย่างชัดเจนเหมาะสม ค่าเฉลี่ยสูงสุด 6) ด้านการมุ่งเน้นกระบวนการบริหารงาน อยู่ในระดับมาก โดยสถานศึกษามีระบบการบริหารงานที่ครอบคลุมงานทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านบุคคล และด้านบริหารงานทั่วไปมีค่าเฉลี่ยสูงสุด 7) ด้านผลการจัดการศึกษา อยู่ในระดับมาก โดยสถานศึกษาให้ความสำคัญกับความก้าวหน้าของสถานศึกษาและคุณภาพของผู้เรียนมี ค่าเฉลี่ยสูงสุด และเมื่อพิจารณาแต่ละด้านสรุปได้ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับสภาพที่เป็นจริงจำแนกตามปัจจัย

รายการปัจจัย	Mean	S.D.	ระดับสภาพที่เป็นจริง
1. โครงสร้างองค์การ	4.28	0.47	มากที่สุด
2. เทคโนโลยี	3.74	0.60	มาก
รวมปัจจัยองค์การ	4.01	0.48	มาก
1. สภาพแวดล้อมภายนอก	4.00	0.56	มาก
2. สภาพแวดล้อมภายใน	4.05	0.59	มาก
รวมปัจจัยสภาพแวดล้อม	4.03	0.54	มาก
1. ความผูกพันต่อองค์การ	4.19	0.53	มาก
2. แรงจูงใจในการทำงาน	4.04	0.53	มาก

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับสภาพที่เป็นจริงจำแนกตามปัจจัย (ต่อ)

รายการปัจจัย	Mean	S.D.	ระดับสภาพที่เป็นจริง
รวมปัจจัยส่วนบุคคล	4.11	0.49	มาก
1. การกำหนดเป้าหมาย	4.21	0.57	มากที่สุด
2. การสนับสนุนผลการปฏิบัติงาน	4.07	0.64	มาก
3. การติดต่อสื่อสาร	3.99	0.66	มาก
4. การบริหารการเปลี่ยนแปลง	4.09	0.66	มาก
รวมปัจจัยนโยบายการบริหารและการปฏิบัติ	4.09	0.57	มาก
1. ภาวะผู้นำ	4.24	0.63	มากที่สุด
2. การวางแผนเชิงกลยุทธ์	4.23	0.63	มากที่สุด
3. การมุ่งเน้นผู้เรียน	4.10	0.66	มาก
4. การวัดการวิเคราะห์และการจัดการความรู้	4.03	0.68	มาก
5. การมุ่งเน้นทรัพยากรบุคคล	4.15	0.60	มาก
6. การมุ่งเน้นกระบวนการบริหารงาน	4.15	0.62	มาก
7. ผลการจัดการศึกษา	4.11	0.58	มาก
รวมประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษา	4.14	0.58	มาก

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงาน คณะกรรมการการอาชีวศึกษา ตามเกณฑ์ของ The Malcolm Baldrige National Quality Award

จากการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงาน คณะกรรมการการอาชีวศึกษาจำแนกตามชุดตัวแปรปัจจัยที่ส่งผลแต่ละด้าน สรุปผลการวิเคราะห์เป็น 4 โมเดล โมเดลที่ 1 นำชุดตัวแปรปัจจัยองค์การไปวิเคราะห์ โมเดลที่ 2 เพิ่มชุดตัวแปรปัจจัยสภาพแวดล้อม โมเดลที่ 3 เพิ่มชุดตัวแปรปัจจัยส่วนบุคคล และโมเดลที่ 4 เพิ่มชุดตัวแปรปัจจัยนโยบายการบริหารและการปฏิบัติ จากนั้นทำการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษา สรุปผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ดังนี้ ชุดของตัวแปรปัจจัยองค์การ (โมเดลที่ 1) สามารถทำนายประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาได้ร้อยละ 54.3 ซึ่งมีตัวแปร 2 ตัวแปรสามารถอธิบายความแปรปรวนประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.01 เรียงลำดับความสำคัญดังนี้ โครงสร้างองค์การและเทคโนโลยี มีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยมาตรฐานเท่ากับ 0.45** และ 0.35** เมื่อวิเคราะห์สมการถดถอย โดยมีตัวแปรปัจจัยองค์การ ปัจจัยสภาพแวดล้อม (โมเดลที่ 2) พบว่าสามารถทำนายประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ได้ร้อยละ 73.0

โดยมีความแปรปรวนเพิ่มขึ้นจากโมเดลที่ 1 ร้อยละ 18.7 ซึ่งมีตัวแปรจำนวน 3 ตัวแปรที่สามารถส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.01 เรียงลำดับความสำคัญดังนี้ สภาพแวดล้อมภายใน (0.50**)สภาพแวดล้อมภายนอก (0.26**)โครงสร้างองค์การ (0.13**) จากโมเดลที่ 2 เมื่อเพิ่มตัวแปรปัจจัยส่วนบุคคล (โมเดลที่ 3) พบว่า สามารถทำนายประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาได้ร้อยละ 74.6 โดยมีความแปรปรวนเพิ่มขึ้นจากโมเดลที่ 2 ร้อยละ 1.6 ซึ่งมีตัวแปรจำนวน 5 ตัวแปรที่สามารถส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.05 เรียงลำดับความสำคัญดังนี้ สภาพแวดล้อมภายใน (0.40**) สภาพแวดล้อมภายนอก (0.22**) แรงจูงใจในการทำงาน (0.14**) โครงสร้างองค์การ (0.11**) ความผูกพันต่อองค์การ (0.09*) จากโมเดลที่ 3 เมื่อเพิ่มตัวแปรปัจจัยนโยบายการบริหารและการปฏิบัติ (โมเดลที่ 4) สามารถทำนายประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาได้ร้อยละ 87.2 โดยมีความแปรปรวนเพิ่มขึ้นจากโมเดลที่ 3 ร้อยละ 12.6 ซึ่งมีตัวแปรจำนวน 5 ตัวแปรที่สามารถส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.01 เรียงลำดับความสำคัญดังนี้ การบริหารการเปลี่ยนแปลง (0.40**) การสนับสนุนผลปฏิบัติงาน (0.15**) การกำหนดเป้าหมาย (0.14**) การติดต่อสื่อสาร (0.11**) สภาพแวดล้อมภายใน (0.10**)

กล่าวโดยสรุป ตัวแปรอิสระทั้งหมด 10 ตัว สามารถทำนายประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาได้ร้อยละ 87.2 มีตัวแปรจำนวน 5 ตัวแปรสามารถส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.01 ได้แก่ การบริหารการเปลี่ยนแปลง (0.40**) การสนับสนุนผลปฏิบัติงาน (0.15**) การกำหนดเป้าหมาย (0.14**) การติดต่อสื่อสาร (0.11**) สภาพแวดล้อมภายใน (0.10**) หมายความว่า ถ้าสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษามีการบริหารการเปลี่ยนแปลง การสนับสนุนผลปฏิบัติงาน การกำหนดเป้าหมาย การติดต่อสื่อสาร และมีสภาพแวดล้อมภายในระดับมาก ระดับความมีประสิทธิภาพการบริหารจะมากตามไปด้วย

สรุปผลการวิจัยได้ว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ตามเกณฑ์ของ The Malcolm Baldrige National Quality Award มี 4 กลุ่มปัจจัย โดยปัจจัยนโยบายการบริหารและการปฏิบัติ อธิบายความแปรปรวนประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษามากที่สุด ร้อยละ 87.2 รองลงมา ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยสภาพแวดล้อม และปัจจัยองค์การ ร้อยละ 74.6, 73.0 และ 54.3 ตามลำดับ ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยของปัจจัยต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษา

ตัวแปร	โมเดลที่ 1		โมเดลที่ 2		โมเดลที่ 3		โมเดลที่ 4	
	b	β	b	β	b	β	b	β
(constant)	0.47**		0.25*		0.00		0.13	
ปัจจัยองค์กร								
1. โครงสร้างองค์กร	0.56**	0.45**	0.15**	0.13**	0.14**	0.11**	0.03	0.02
2. เทคโนโลยี	0.34**	0.35**	0.03	0.03	-0.00	-0.01	0.02	0.02
ปัจจัยสภาพแวดล้อม								
1. สภาพแวดล้อมภายนอก			0.27**	0.26**	0.22**	0.22**	0.024	0.024
2. สภาพแวดล้อมภายใน			0.48**	0.50**	0.39**	0.40**	0.09**	0.10**
ปัจจัยส่วนบุคคล								
1. ความผูกพันต่อองค์กร					0.09*	0.09*	0.03	0.03
2. แรงจูงใจในการทำงาน					0.16**	0.14**	0.02	0.02
ปัจจัยนโยบายการบริหารและการปฏิบัติ								
1. การกำหนดเป้าหมาย							0.14**	0.14**
2. การสนับสนุน ผลปฏิบัติงาน							0.13**	0.15**
3. การติดต่อสื่อสาร							0.10**	0.11**
4. การบริหารการ เปลี่ยนแปลง							0.35**	0.40**
R	0.73		0.85		0.86		0.93	
F	322.05**		365.10**		263.69**		365.16**	
p-value	0.00		0.00		0.00		0.00	
R ²	0.54		0.73		0.74		0.87	
R ² change	-		0.18		0.01		0.12	

**p<0.01, *p<0.05

อภิปรายผล

1. ประสิทธิภาพการบริหารสถานศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ตามเกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติของ The Malcolm Baldrige National Quality Award

จากการวิจัย พบว่าประสิทธิภาพการบริหารสถานศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา โดยรวมมีประสิทธิภาพมาก โดยด้านภาวะผู้นำมีประสิทธิภาพสูงสุด รองลงมาคือ การวางแผนเชิงกลยุทธ์ การ

มุ่งเน้นทรัพยากรบุคคล การมุ่งเน้นกระบวนการบริหารงาน ผลการจัดการศึกษา การมุ่งเน้นผู้เรียนและผู้มีส่วนได้เสีย การวัดการวิเคราะห์และการจัดการความรู้ ตามลำดับ ซึ่งสามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

ด้านภาวะผู้นำ จากการวิจัยพบว่า สถานศึกษาสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา มีความสามารถด้านภาวะผู้นำมีค่าเฉลี่ยสูงสุด เมื่อพิจารณารายละเอียด พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจและเป้าหมาย จากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา เป็นลายลักษณ์อักษรมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้นำมีความสำคัญต่อองค์การที่จะเป็นผู้นำทางไปสู่ความสำเร็จหรือความล้มเหลวขององค์การ จะเห็นได้ว่าการใช้ภาวะผู้นำของผู้บริหารในสถานศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญยิ่งต่อสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลโดยการกระทำผ่านตัวแปรอื่น ๆ ที่ส่งผลไปยังประสิทธิผลของสถานศึกษา โดยเฉพาะผู้บริหารถ้ามีวิสัยทัศน์ที่สามารถกำหนดทิศทางและกลยุทธ์การพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาที่มีความสามารถปรับเปลี่ยนการบริหารจัดการตามสภาพการณ์และสิ่งแวดล้อมเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลง สอดคล้องกับ Busher (2006) กล่าวว่า ภาวะผู้นำคือการเปลี่ยนแปลงวิสัยทัศน์ไปสู่การปฏิบัติที่เป็นจริง การบริหารจัดการในระบบองค์การใดก็ตาม เพื่อไปสู่เป้าหมาย ผู้นำมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนองค์การไปสู่ความสำเร็จ โดยเฉพาะภาวะผู้นำที่เหมาะสมกับบริบทกับองค์การของตน สอดคล้องกับ Brown (2001) กล่าวว่า องค์การที่ประสบผลความสำเร็จในศตวรรษที่ 21 จำเป็นต้องมีผู้นำที่มีความสามารถเพื่อนำองค์การไปสู่เป้าหมาย และสามารถแข่งขันกับองค์กรอื่นได้ ภายใต้โลกข่าวสารที่ไร้พรมแดน ภาวะผู้นำของผู้นำ ได้แก่ ความมีชื่อเสียง การคิดอย่างเป็นระบบ เป็นผู้เปลี่ยนแปลง เน้นการบริการ เป็นผู้นำเทคโนโลยี ที่สำคัญมุ่งมั่นและเน้นการเรียนรู้ ภาวะผู้นำจึงนับว่ามีความสำคัญในยุคปัจจุบัน และจำเป็นต้องพัฒนาผู้นำให้มีภาวะผู้นำก่อนจะไปสร้างองค์การแห่งการเรียนรู้ นอกจากนี้ Northouse (2007) กล่าวว่า ผู้นำมีบทบาทสำคัญในการปรับปรุงมาตรฐาน เพราะการพัฒนาในองค์กรรวมจะให้ความสำคัญในเรื่องของโครงสร้างองค์การและกระบวนการ พัฒนาระบบความคิด ซึ่งส่งผลในระยะยาวต่อการยกระดับมาตรฐานให้สูงขึ้น จึงต้องมีการพัฒนากลยุทธ์เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ โดยเฉพาะการบริหารงานตามมาตรฐานนั้นจำเป็นต้องใช้ภาวะผู้นำในการกำหนดทิศทางและกระตุ้นสร้างแรงบันดาลใจให้แก่องค์การในการริเริ่มสร้างสรรค์สิ่งต่าง ๆ เพื่อให้องค์การอยู่รอดมีความก้าวหน้าและได้มาตรฐาน โดยผู้บริหารกระตุ้นให้บุคลากรทุกระดับสามารถนำมาตรฐานการบริหารไปประยุกต์ใช้ในการจัดโครงสร้างองค์การ และการบริหารจัดการให้เกิดผลสัมฤทธิ์สูงสุดตามความคาดหวังและตามบริบทของแต่ละองค์การ

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ตามเกณฑ์ของ The Malcolm Baldrige National Quality Award

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ในแต่ละปัจจัยพบว่า โมเดลที่ 1 ชุดตัวแปรปัจจัยองค์การ สามารถทำนายประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาได้ร้อยละ 54.3 ซึ่งมีตัวแปร 2 ตัวแปร ที่สามารถส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษา เรียงลำดับความสำคัญดังนี้ โครงสร้างองค์การ เทคโนโลยี โมเดลที่ 2 ชุดตัวแปรปัจจัยสภาพแวดล้อม สามารถทำนายประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษา สำนักงานคณะกรรมการ

การอาชีวศึกษา ได้ร้อยละ 73.0 ซึ่งมีตัวแปร 3 ตัวแปรที่สามารถส่งผลกระทบต่อประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษา เรียงลำดับความสำคัญดังนี้ สภาพแวดล้อมภายใน สภาพแวดล้อมภายนอก โครงสร้างองค์การ โมเดลที่ 3 ชุดตัวแปรปัจจัยส่วนบุคคล สามารถทำนายประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ได้ร้อยละ 74.6 ซึ่งมีตัวแปรจำนวน 5 ตัวแปรที่สามารถส่งผลกระทบต่อประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษา เรียงลำดับความสำคัญดังนี้ สภาพแวดล้อมภายในสภาพแวดล้อมภายนอก แรงจูงใจในการทำงาน โครงสร้างองค์การ ความผูกพันต่อองค์การ และเมื่อเพิ่ม โมเดลที่ 4 ชุดตัวแปรปัจจัยนโยบายการบริหารและการปฏิบัติ สามารถทำนายประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ได้ร้อยละ 87.2 มีตัวแปร 5 ตัวแปรที่สามารถส่งผลกระทบต่อประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.01 เรียงลำดับความสำคัญดังนี้ การบริหารการเปลี่ยนแปลง การสนับสนุนผลปฏิบัติงาน การกำหนดเป้าหมาย การติดต่อสื่อสาร และสภาพแวดล้อมภายใน

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาในแต่ละชุดตัวแปรปัจจัย มีตัวแปรอิสระทั้งหมด 10 ตัว สามารถทำนายประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ในภาพรวมได้ร้อยละ 87.2 เรียงลำดับความสำคัญดังนี้ การบริหารการเปลี่ยนแปลง การสนับสนุนผลปฏิบัติงาน การกำหนดเป้าหมาย การติดต่อสื่อสาร และสภาพแวดล้อมภายใน ผู้วิจัยขออภัยผลตามลำดับ ดังนี้

ปัจจัยองค์การ ตัวแปรที่ส่งผลทางบวกต่อประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ได้แก่ โครงสร้างองค์การ เป็นตัวแปรสำคัญตัวแปรหนึ่งที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะโครงสร้างองค์การเป็นองค์ประกอบพื้นฐานที่มีความสำคัญยิ่งต่อการดำเนินงานขององค์การซึ่งเปรียบเสมือนโครงกระดูกของร่างกายที่ทำให้การดำเนินงานในส่วนต่าง ๆ ขององค์การเกี่ยวเนื่องสัมพันธ์กันทั้งระบบในรูปแบบของการประสานงานระหว่างสมาชิกที่อยู่ในตำแหน่งหรือส่วนต่าง ๆ ขององค์การสามารถร่วมกันดำเนินการตามภารกิจขององค์การเป็นไปได้อย่างดีและมีประสิทธิภาพ โครงสร้างองค์การจึงมองเห็นได้โดยปรากฏออกมาในรูปของสิ่งที่เรียกว่า แผนภูมิองค์การ ประกอบด้วย ลำดับขั้นการบังคับบัญชา การแบ่งงาน การจัดแผนงาน ช่วงการควบคุมบังคับบัญชา สายการบังคับบัญชา หลักเอกภาพในการบังคับบัญชา อำนาจหน้าที่ ความรับผิดชอบ สอดคล้องกับ Hall (1996) ระบุว่าโครงสร้างองค์การเป็นการกระจายงานตามเส้นทางต่าง ๆ กันไปตามตำแหน่ง ซึ่งมีอิทธิพลกับความสัมพันธ์ของบทบาทในกลุ่มบุคคล ส่วน Vecchio (1991) ระบุว่าโครงสร้างองค์การจะแสดงถึง ลักษณะการจัดแบ่งส่วนต่าง ๆ ภายในองค์การที่คำนึงถึงความชำนาญเฉพาะสาขาช่วงการบังคับบัญชา การกระจายอำนาจ ระดับความซับซ้อน ขนาดขององค์การ เทคโนโลยี และองค์ประกอบภายนอก ได้แก่ ลูกค้านักการแข่งขัน แหล่งตัวป้อน ตลอดจนรัฐบาล เทคโนโลยี เป็นตัวแปรสำคัญตัวแปรหนึ่งที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเทคโนโลยีนั้นเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการดำเนินงานขององค์การให้บรรลุวัตถุประสงค์ ตามแต่ละประเภทขององค์การ

เทคโนโลยีประกอบด้วยเครื่องมือวิธีการเทคนิค ตลอดจนความรู้ และทักษะของบุคลากรที่ใช้ในกระบวนการเปลี่ยนแปลง ปัจจัยนำเข้าเป็นผลผลิต องค์การแต่ละประเภทจะมีการใช้เทคโนโลยีที่แตกต่างกันไปตามลักษณะงานขององค์การ และเทคโนโลยีมีผลต่อการบริหารงานซึ่ง Van de Ven et.al (2008) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเทคโนโลยีกับการประสานงานในองค์การและได้เสนอเทคโนโลยีในองค์การว่า ภารกิจประจำที่ใช้เทคโนโลยีง่าย ๆ สามารถประสานด้วยกลไกต่าง ๆ ภารกิจพิเศษที่ใช้เทคโนโลยีซับซ้อน สามารถประสานด้วยการประชุมกลุ่ม ภารกิจประจำวันที่ใช้เทคโนโลยีที่พึ่งพิงกันสามารถประสานด้วยกลุ่มหรือตัวบุคคล สำหรับองค์การขนาดใหญ่ต้องมีการประสานกลไกด้วยกฎเกณฑ์นโยบาย การสื่อสารแบบทางการ แสดงว่าเทคโนโลยีและขนาดของหน่วยปฏิบัติงานในองค์การขนาดใหญ่มีอิทธิพลต่อวิธีการประสานงานขององค์การส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมายขององค์การ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สอศ.)

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาควรกำหนดยุทธศาสตร์วางแนวนโยบายในการพัฒนาที่ชัดเจนในการกำหนดนโยบายการพัฒนาประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาที่พึงประสงค์ตามเกณฑ์ของ The Malcolm Baldrige National Quality Award โดยผ่านกระบวนการฝึกอบรมให้ความรู้การพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาทั้งในระยะยาวและระยะสั้นอันจะก่อให้เกิดภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงอย่างมีทิศทาง สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการวางแผนบริหารทรัพยากรมนุษย์ เพื่อพัฒนาแนวทางการจัดการให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ไม่ว่าจะเป็นกระบวนการการบริหาร ระบบการสนับสนุนผู้บริหาร ครู อาจารย์ และบุคลากรทางอาชีวศึกษา การจัดสรรงบประมาณ การประกันคุณภาพสถานศึกษา เป็นต้น

ข้อเสนอแนะต่อผู้บริหารสถานศึกษา

ด้านภาวะผู้นำ ผู้บริหารสถานศึกษาควรเน้นเรื่องนโยบายการบริหารและการปฏิบัติ เช่น ด้านการกำหนดเป้าหมายเชิงกลยุทธ์ โดยใช้ลักษณะการบริหารสถานศึกษาที่ใช้กระบวนการบริหารเชิงกลยุทธ์ ประกอบด้วย การวิเคราะห์เชิงกลยุทธ์ การกำหนดกลยุทธ์ และการปฏิบัติตามกลยุทธ์ ด้านการสนับสนุนผลการปฏิบัติงาน เพื่อมุ่งสู่การบรรลุเป้าหมายของสถานศึกษา และด้านการบริหารการเปลี่ยนแปลง โดยการวางแผนการดำเนินการต่าง ๆ เพื่อลดผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลง และสนับสนุนให้เกิดการปรับตัวและการยอมรับเพื่อรองรับให้การเปลี่ยนแปลงตามเป้าหมาย ด้านการวางแผนเชิงกลยุทธ์ ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีมุมมองของความคิดเชิงกลยุทธ์ เพื่อกำหนดวิสัยทัศน์อย่างชัดเจน ตระหนักถึงตนเองอยู่เสมอและเชื่อมโยงความคิดสู่การปฏิบัติ เน้นการมีส่วนร่วมในการคิดและสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดี สามารถยืดหยุ่นวิธีการเพื่อให้สามารถแก้ไขปัญหาได้ รวมทั้งมีการนำข้อมูลสารสนเทศมาใช้ประโยชน์ในการบริหารเพื่อการตัดสินใจโดยเน้นกลยุทธ์ในการแข่งขัน ตอบสนองการวางแผนกลยุทธ์และมุมมองระยะยาว

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษารูปแบบสมการโครงสร้างประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาตามเกณฑ์ของ The Malcolm Baldrige National Quality Award ในลักษณะวิเคราะห์ทุกกลุ่มซึ่งน่าจะชี้ให้เห็นความแตกต่างหรือลักษณะเฉพาะตามบริบทต่าง ๆ ที่ชัดเจนยิ่งขึ้น
2. ควรนำตัวแปรสถานภาพของผู้บริหารอาชีวศึกษา เช่น เพศ ประสบการณ์การทำงาน หรือประสบการณ์การบริหาร ขนาดสถานศึกษา รวมทั้งตัวแปรที่เป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับทั้งปัจจัยภายในและภายนอก มาศึกษาเพิ่มเติมเพื่อศึกษาว่าตัวแปรต่าง ๆ เหล่านี้สามารถอธิบายความแปรปรวนรวมได้เพิ่มขึ้นหรือไม่เพียงใด
3. ควรศึกษาวิจัยเพื่อต่อยอดในเชิงลึกโดยอาศัยตัวแบบการวิจัยที่ได้พัฒนาขึ้น เช่น การวิจัยเชิงคุณภาพ การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) การวิจัยและพัฒนา (R&D) และการวิจัยเชิงทดลอง เป็นต้น
4. ควรศึกษาต่อยอดด้วยการนำปัจจัยที่ได้จากผลการวิจัยไปจัดทำหลักสูตรการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาทักษะการบริหารและทำการวิจัยเชิงทดลองต่อไป และควรศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรการพัฒนาประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษา เช่น หลักสูตรการพัฒนาภาวะผู้นำ หลักสูตรการพัฒนาการวางแผนกลยุทธ์หลักสูตรการพัฒนาผู้เรียน หลักสูตรการพัฒนาการวัด การวิเคราะห์ และการจัดการความรู้หลักสูตรการพัฒนาทรัพยากรบุคคล หลักสูตรการพัฒนาระบบการบริหารงาน และหลักสูตรการพัฒนาการจัดการศึกษา เป็นต้น

References

- Baldrige National Quality Program. (2004). *Baldrige National Quality Program*. Bangkok: Baldrige National Quality Program.
- _____. (2013). *Baldrige National Quality Program*. Bangkok: Baldrige National Quality Program.
- Brown, B. (2001). *Rethinking How Students Learn*. New York: The free Press.
- Busher, T. (2006). *Learning for Life in Our Time*. San Francisco: Jossey-bass.
- Education Commission. (2012). *Management Education*. Bangkok: Education Commission.
- Hall, S. (1996). *The art of negotiation: An everyday experience*. London: Sage.
- Northouse, M. (2007). *A Survey of Theory and Research*. New York: The Free Press.
- Steers, G. (1977). *Creating Training miracles*. Sydney: Prentice Hall.
- Van, D. V. and et.al. (2008). *Strategic management: Competitiveness and globalization*. Ohio: Thomson South Western.
- Vecchio, S. (1991). *A new look at management communication in management*. San francisco: McGraw-Hill Book Company.

Vocational Education Commission. (2008). *Management Vocational Education*. Bangkok:

Vocational Education Commission.

_____. (2014). *Management Vocational Education*. Bangkok: Vocational Education Commission.

_____. (2015). *Management Vocational Education*. Bangkok: Vocational Education Commission

Krongsak Yamprayoon, Ph.D., Student, Vocational Education Program, Faculty of Education, Kasetsart University.

Associate Professor, Suwanna Narkwiboonwong, Ph.D., Department of Vocational Education, Faculty of Education, Kasetsart University.

Assistant Professor , Patchara Vanichvasin, Ph.D., Department of Vocational Education, Faculty of Education, Kasetsart University.